

LUST OG BEGJÆR

Pornoindustrien er blitt så ekstrem at den er i ferd med å implodere, mener den alternative pornofilmskaperen Erika Lust. Selv blir hun invitert på filmfestivaler for å snakke om sitt fokus på nytelse.

TEKST ATLI BJARNASON

► **– VI TRENGER FLERE** filmskaperer som vil fortelle historier om sex fra nye innfallsvinkler. Vi trenger en nybølge i uavhengig, erotisk film!

Den feministiske pornofilmskaperen Erika Lust vil ha flere deltakere med i det hun spøkefullt kaller «en sårt tiltrengt erotisk revolusjon». Hun er på vei inn i varmen hos det «konvensjonelle» filmmiljøet, og var nylig invitert til Den internasjonale filmfestivalen i Chicago for å snakke om filmene sine. Samtidig stiller hun seg i opposisjon til pornoindustrien.

– Jeg har et større fokus på kvinnelig nytelse og begjær. I mainstream-porno er kameraet besatt av kvinnelig anatomi og kjønnsorganer, men bryr seg veldig lite om kvinnens nytelse, som å tilfredsstille kroppsdelen det er så besatt av. Det er ikke bare de anatomiske nærbildene som er spennende ved sex, men også oppbygningen, situasjonen og de små detaljene rundt akten. Jeg vil fange dem også.

LUST FULLFØRTE en mastergrad i statsvitenskap, med fokus på menneskerettigheter og feminisme, før hun ved årtusenskiftet forlot hjemlandet Sverige. Hun bosatte seg i Barcelona, hvor hun tilbrakte noen år som produksjonsassistent, i et forsøk på å komme seg inn i filmbransjen. I 2004 fikk hun så muligheten til å lage en kortfilm, og resultatet var *The Good Girl*, en frisk vri på en utslitt pornoklissetype – *the pizza delivery guy*.

– Jeg hadde en rekke samtaler med venninner om dette. Vi hadde det samme inntrykket når vi så porno; at vi på et vis var ekskludert fra det, som handlekraftige individer. Vi følte noe, vi ble opphisset. Men vi hatet det vi så, vi hatet konseptene, historiene, rollefigurene – vi likte ikke hvordan sex ble fremstilt! Så tenkte vi at det måtte være en annen måte å gjøre dette på.

Hun lastet opp *The Good Girl* på sin nystartede blogg, og i løpet av to uker talte hun nesten to millioner nedlastinger. På internett åpenbart det seg et marked for hennes pornovisjon, men nettet har også endret premissene for hele pornomarkedet. Ikke minst har pornofilmenes *diskurs* tatt nye retninger i løpet av det siste tiåret.

– Mainstream-pornoen fortsetter å uttrykke og resirkulere budskap om makt, dominans og ofte misogyni. Det er en måte å snakke om sex, og en måte å si «dette er hva sex er». Strømmesider, såkalte *porn tubes*, har selvsagt tillatt disse diskursene å bli uttrykt raskere og i større omfang enn noen gang før.

– Innenfor alternativ, erotisk film, har folk jobbet hardt for å uttrykke *deres* syn på sex og seksualitet, og bevegelsen har vokst seg stor! Så selv om mainstream-porno kverner ut sin diskurs i et skremmende tempo, finnes også den andre siden med alternative filmskaperer.

Har du lagt merket til noen endringer i mainstream-pornoens uttrykk?

– Det har blitt enda mer simpelt, aggres-

ERIKA LUST

- Født Erika Hallqvist i Stockholm i 1977
- Har en mastergrad i statsvitenskap fra Universitetet i Lund
- Slo gjennom med kortfilmen *The Good Girl* i 2004
- Har vunnet flere priser, deriblant Cupidos filmpris i 2012 for *Handcuffs*
- Er også forfatter, og står bl.a. bak den erotiske romanen *La Canción de Nora* (2013).

sivt og skittent. Jeg tror det delvis skyldes at pornoindustrien har slitt med å tjene penger siden de gratis *tubene* ble så store. Så de vil tjene så mye penger som mulig så kjapt de kan, og derfor ser du ofte ekstreme scenarier, skutt i et shabby motellrom eller en falsk drosjebil. De må være ekstreme for å stikke seg ut, og de henvender seg også til et marked som jeg tror har blitt numment av utallige videoklipp, og er nødt til å se etter noe som er stadig lenger over kanten. Selv om strømmesidene tjener godt på å annonsere falske datingsider eller penisforstørrelser, holder pornoindustrien på mange måter på å implodere.

SIDEN 2013 HAR Lust primært jobbet med nettsiden XConfessions, hvor brukernes egne historier fungerer som utgangspunkt for pornosuttene. Hun gjør et poeng av å nesten utelukkende benytte kvinner bak kamera.

– Etersom filmene mine fokuserer

mye på kvinnelig nytelse, er det godt å ha et crew som forstår den kvinnelige kropp og sinn. Crewet mitt er veldig gode på å se hele greia – en strøm av blod til brystet idet hun når klimaks, et glimt i øyet på skuespillerne eller en rykning i foten – de ventet ikke bare på et «pop-shob». Men det er noen fantastiske menn i teamet mitt også.

– Men når jeg har menn bak kamera, merker jeg at de ofte fokuserer på kvinnekroppen, fordi de er så vant til det. Kvinnene bak kamera er derimot opptatt av de mannlige skuespillerne også, kroppen deres og uttrykkene i ansiktene deres. Så jeg diskriminerer i kvinnes favør når jeg ansetter folk, for jeg synes virkelig det gir filmene en verdi.

Målet er til dels å unngå et skjevt maktforhold i filmene. Lust er heller ikke særlig begeistret for hvordan menn behandles i mainstream-porno.

– Mannen fremstilles ofte som en hingst med en diger penis og tvisomme holdninger overfor kvinner. All nytelsesfokus er på ham, selv om ansiktet hans nesten alltid er skjult, og hans nytelse får kun være hard og genital. En machomann uten hjerne og følelser, hvis eneste verdi er å eksistere i øyeblikket han knuller en skrikende jente på sofaen. Og dette er selvfølgelig ingen artig stereotyp for menn, den skader dem også. Menn er også erotiske vesener. Og det at menn utgjør omtrent halvparten av mitt publikum, viser at også de har behov for en annen type erotisk film, som er mer nyanisert og inklusiv overfor alle involverte.

LIKESTILLINGSAGENDAEN SOM preger Lusts filmer gjør dem utvilsomt sympatiske, men hun understreker at det ikke er den eneste årsaken til at stadig flere «stuerene» filmfestivaler omfavner henne.

«Pornoens kunstneriske og uttrykksmessige potensial er endeløst!»

A
FEMINIST
MAN
BY
ERIKA LUST

 **Mainstream-porno har
blitt enda mer simpelt,
aggressivt og skittent.**

– Jeg går ut fra at det også skyldes at filmene mine har en *filmatisk* verdi. Ellers tror jeg ikke de ville vært interessert i det hele tatt.

Porno blir vanligvis ignorert som filmkunst. Hva tenker du om det kunstneriske potensialet?

– Pornoens kunstneriske og uttrykksmessige potensial er endeløst! Jeg tror også stigmaet knyttet til sex på film er i ferd med å endre seg litt. Offentligheten er i ferd med å åpne øynene for at sex på film ikke trenger å være skittent og skammelig, at det kan fremstilles på en kunstnerisk måte som den naturlige delen av livet det er. Jeg mener at sex fortjener en kunstner-

risk ramme og oppmerksomhet i like stor grad som de andre sidene ved det å være menneske.

Er det viktig å gjøre sex mer synlig?

– Jeg synes det er veldig, veldig viktig, spesielt med tanke på den yngre generasjonen. For hvilke muligheter har man egentlig til å se hva sex er? Vel, du har mainstream-porno. Og så har du independent-film, men når sex vises der, er det ofte som noe traumatisk, noe mørkt og skadelig. Det er veldig få filmer som *Shortbus* (John Cameron Mitchell, 2006), som kun har et positivt syn på sex. Det motsatte er ofte tilfelle, som i *Nymphomaniac* (Lars von Trier, 2013), en mørkere fortelling.

MULIGENS ER DET lett å miste Lust mellom to stoler. For selv om filmene hennes kan klassifiseres som porno, er det tydelig at hun heller anser seg selv som en filmskaper som tilfeldigvis er spesielt opptatt av sex. Dessuten er det trolig få pornofilmregissører som deler hennes inspirasjonskilder.

– Da jeg var ganske ung så jeg *Elskeren* (1992) av Jean-Jacques Annaud og falt fullstendig for den. Jeg hadde aldri sett en film hvor det kvinnelige perspektivet ble viet den slags oppmerksomhet. Den festet seg virkelig ved meg – den er en av mine tidligste inspirasjonskilder til å lage filmer om begjær. Jeg elsker Stanley Kubricks fotografi, og jeg synes Polanski er fantastisk; jeg liker spesielt *Bitter Moon* (1992). *Shortbus* var forfriskende, ettersom sex ble en naturlig del av historien. Jeg streber etter å gjøre dette selv innen erotisk film, selvfølgelig på min egen måte. Jeg forguder også Lukas Moodyson og hans fremstillinger av kjærlighet, de

komerte bildene og dialogens autensitet. Hans følsomhet skinner alltid gjennom. Jeg elsker alle filmene hans!

Har du ambisjoner om å bevege deg mot mer konvensjonell filmskaping?

– Klart jeg har det. Jeg ga ut en bok i Spania for et par år siden, *La Canción de Nora* (*Noras sang* på norsk, journ. anm.), en erotisk roman som jeg nå jobber med å filmatisere. Tanken er å lage en indie-film, men for kinovisning. Og den kommer til å inneholde noe eksplisitt sex, men ikke for mye.

– Historien dreier seg om en ung kvinne som flytter til Barcelona og prøver å skape seg en karriere innen film.

Selvbiografisk?

– På noen måter, men det er ikke min personlige historie.

– Men jeg har ikke tenkt å slutte å lage de erotiske filmene mine og gå over til kommersiell film. Det vil jeg være tydelig på. Jeg vil gjøre begge deler.

« En machomann uten hjerne og følelser, hvis eneste verdi er å eksistere i øyeblikket han knuller en skrikende jente på sofaen. »

HVER SIN LUST

«Velg en film som griper deg», var ordren vi ga da vi sendte tre av våre filmkritikere inn i Erika Lusts erotiske kortfilmjungle xConfessions.

COME FLY WITH ME

Med: Luke Hotrod, Carolina Abril
Luftens helter.

For noen år siden var flyskrekken min skikkelig ille. Jeg tok et privat, lite kurs med en erfaren flyvertinne. Selv har jeg alltid vært åpen om skrekken, men hun fortalte meg om menn som forsøkte å skjule den. «Man ser det på hendene som griper rundt armlenene. Knokkene blir hvite».

I *Come Fly With Me* møter vi en mann som skal lære å fly et propellfly. Han blir overrasket når han oppdager at instruktøren er en ung, vakker kvinne. Pornografien i filmen er en forlengelse av euforien mannen opplever når han overvinnes frykten og oppdager hvor fantastisk det er i luften. Instruktøren tennes av ham. Hun er fåmælt, men tøff – filmen åpner med at hun drar flyet etter seg ut på rullebanen. Under første leksjon formidles mennens frykt: nærbilder av ham før flyet skal lette, lyden av et bankende hjerte, før han går ut av maskinen og løper avgårde.

Reaksjonen er overdreven, men etablerer en spenning mellom de to. Under neste leksjon er

mannen modigere; vi får se nærbilder av hånden til instruktøren, som fører hans rundt spaken. Handlingen er erotisk ladd og blir et nytt steg for eleven – kanskje også seksuelt.

En lang og utypisk sekvens for en pornofilm følger: vi ser flyet over et vakker naturlandskap, med drømmeaktig synth på lydsporet. Flybildene brytes opp av to nærbilder av mannen som utbryter glede.

Vel nede på jorda forteller han at det var «incredible», og han er åpen om hvor hardt hjertet hans banker. Han og instruktøren har kommet nærmere hverandre gjennom den overvunne frykten. Hun tar initiativ til å kysse, før hun begynner å suge ham. Kamerablikket er uanstrengt likestillt – det veksler mellom nærbilder av dem begge. Han kler av henne buksa og begynner å slikke henne, før de forflytter seg og bruker flyets bakre del som medspiller. De løper bort til bilen like ved som leken Adam og Eva, og fortsetter der. Når han kommer over ryggen hennes, kysser og jubler de – gjennom redsel og sex har de oppnådd noe sammen.

Sveinung Wälengen

EAT WITH ... ME

Med: Julia Roca, Marc Morato

Bare forsyn meg.

Se for deg at Netflix har laget en ny serie. Den heter ikke *Masters of sex*, som hos HBO, men bare *Sex*. Eller kanskje *Sex' Table* eller *How I Met Your Brother*, eller en annen tittel som høres kjent og naturlig ut, men som likevel ikke er det. Erika Lusts erotiske kortfilmbibliotek XConfessions tar estetikken fra den velproduserte tv-serien, skurrer opp varmen og kutter praten.

Etter å ha kikket på noen trailere, lander jeg på *Eat With ... Me*. På plakaten har en mørkhåret mann med kort skjegg og sterk kjeve stukket indeksfingeren inn i den åpne munnen til en mørkhåret og opphisset kvinne. Begge er vakre på en alminnelig måte; kåte på en alminnelig måte. Jeg har alt lest følgeteksten: Kvinne ber om privat kokkeleksjon av den dyktige, sjenerte kokken som tapte i et tv-program, men som fortjener en pris allikevel. Nettopp. Play.

Bildene suger til seg blikket lenge før klærne er kastet. Det røde eikebordet ulmer i skjæret fra en rustikk peis som kaster gult lys der

heten er i ferd med å bygge seg opp og mørke skygger bakerfor, slik at maten, hendene og de blussende ansiktene står frem i bløtt relieff. Han mater henne fra blåsvarter skieferplater, og hun spiser: Mozzarellastykker med små, grønne blader og fete, hvite asparges med gyllenorange rogn i hollandaise som renner nedover haken hennes. Deretter løfter han henne opp, bærer henne til skinnsofaen, og de har sex akkurat slik du og jeg ville hatt det hvis vi hadde vært dem, vært akkurat der, og latt akkurat denne maten og vinen trekke opp strikken langsomt og uungåelig. Omtrent sånn tror jeg Erika Lust vil at vi skal ha det, og omtrent det får hun til.

Tilbake til sammenligningen med Netflix-produksjoner er *Chef's Table* en reell referanse. *Eat With ... Me* er uten tvil porno, men deler noe av den filmatiske sanseligheten til *Chef's Table* – den dype fargemetningen, lys- og skyggespill og det realistiske blikket for ekte nytelse. På den måten er *Eat With ... Me* like mye erotisk som pornografisk, slik *Chef's Table* spytffremkallende sanselighet er materotikk istedenfor matporno. Ragnhild Brochmann

TAKE ME DRUNK, I'M HOME

Med: Luke Hotrod, Samantha Bentley

Kalt inn på teppet.

Hun er høylytt, uforsdragelig og så full at han må slepe henne hjem. Innenfor døra faller hun sammen på gulvet, skrevende på det persiske teppet og forlanger tilfredsstillelse. Mellom stønnene runger fornærmelsene, og det veksles utilsjort mellom nytelse og kjedsomhet.

Ved første øyekast er det et filterløst og brautende stykke erotikk som serveres i *Take Me Drunk, I'm Home*. Pornografiens vanligvis forførende kvinne ligger og drar seg på gulvet med trusa i munnen, og syter over at mannen ikke knuller henne godt nok. Selv gidder hun ikke å løfte en finger, og sympatien går til ham som må jobbe hardere for å omvende gnål til klynk.

Med et ustødig kamera som selv sliter med å fokusere, understrokes spritmengden de har innabords, og hele scenen utspiller seg i halv-mørke. Bildene domineres av en brun fargepalett og halvnaere utsnitt, innrammet av en langsom klipperytme. Det auditive uttrykket er nedstrippa og beskjedent, og dialogen står i høysetet.

Det ligger en påfallende hverdagslighet over skuet, og nettopp det er styrken. I all sin simpelhet oppstår nemlig en gjennomtrengende, naturalistisk omfavelse som byr på

slagkraftig overbevisning og forsterket innlevelse. Med usminket ærlighet klarer Lust med girmt i øyet å bringe fram sjarmen i den umiddelbare forlegenheten. Helgeskammen parfymeres, og Lust gjenskerer en leken, så vel som humoristisk scene som de fleste kan kjenne seg igjen i.

Uretusjert virkelighet slår forskjønnende fantasi, og med det reduseres distansen mellom aktør og observatør på linje med opplevelsen av å bevitne et spill. Den seksuelle akten, i all dens (u)bequemhet, kjennes nærmere, og Lust unngår aktivt det klassiske skillet mellom narrativ igangsetter og eksplisitt eskalering. I tillegg forsynes vi med en kvinneskikkelse som kunne blitt et klisjéfyllt offer for utnyttelse, men som i stedet blir et humoristisk, så vel som dominerende element i handlingen.

Jo hardere mannen tar henne, dess sterkere er kjærlighetserklæringen. Bak ertingen og krenkelsen finnes hengivenhet og tillit, og akten tilføres genuinitet. *Take Me Drunk, I'm Home* våger å hvile på nettopp denne kjemien, og filmen gir oss en følelse av å bevitne en scene som tilhører en større kontekst. Filmen går utover sitt opprinnelige rammeverk, og gir noe mer og dyper. Kameraøyet gir mann og kvinne like mye fokus, og hverdag beseierer kunstig virkelighet.

Kristine Tingvik Aas

